

JURGA IVANAUSKAITĖ

Ragana ir lietus

JURGA IVANAUSKAITĖ

Ragana ir lietūs

Romanas

VILNIUS 2012

– RAGANA, – sumurmėjo senė, plestelėdama ant mėlynos sėdynės. – R a g a n a, – pakartojo garsiau, statydama sau tarp kojų pintinę, kurioje, uždengti nešvaria marle, cepsėjo viščiukai. – Ragana... – gudriai sukikeno smailakiudama į raudonai apsirengusią moterį.

Troleibusas piktdžiugiškai trūktelėjo ir pajudėjo.

Moteris nusiėmė saulės akinius. Tarsi bučiniui sudėjo ryškiai dažytas lūpas. Papūtė į tamsius stiklus ir patrynė juos į raudoną šilką ties kairiąja krūtimi. Bergždžias ritualas... Tavo pastangos išūliai šypsotis ir atlaikyti blizgų senės žvilgsnį – beviltiškos... Šiandien, kaip ir vakar, kaip visados, prieš tave visi slapčia susimokė!

– Ragana, – vėl prakošė senė, nemaloniai išriesdama violetinę lūpą, virš kurios juodavo ūsų pūkelis.

Staiga troleibuse stoji pavojinga tyla. Visi, tartum išgirdę slaptą nebylią komandą, sužiuro į raudonu drabužiu vilkinčią moterį. Ji buvo nedidukė, smulki, juodus plaukus nusikirpusi labai trumpai – nelyginant Tibeto vienuolė. Tik geriau išžiūrėjęs galėjai nusistebėti muzikaliu jos veido gro-

žiu, dabar uždengtu tankaus šydo, nuausto iš pilkos nevil- ties ir geltono liūdesio. Tik suėmęs tą veidą rankomis ir pa- linkęs artyn išvystum, kad viena jos akis violetinė, kita – mėlyna. O pasukęs į šviesą įžiūrėtum smulkutėles bedžiaugs- mes raukšleles ochra padažytų vokų kampučiuose ir ironiš- ko kartėlio skliaustelius, rėminančius goslią burną. Tačiau jai dar nėra trisdešimties.

– Ragana, po velnių, tikra ragana... – nerimo senė, jau kreipdamasi į aplinkinius, mostaguodama rankomis, sprag- sėdama pirštais, tarsi barstydamą įvairiaspalvius loterijos lapelius, kuriuose išvedžiotas vienas vienintelis žodis: „Ra- gana“.

Moteris liaunais pirštais persibraukė per juodaplaukę Ti- beto vienuolės galvą. Dešinėsios akies vokas nervingai su- trukčiojo. Visų priešiškumas, sumišęs su prakaito tvaiku, tvanka ir alsia šiluma, skverbte skverbėsi į ją. Moteris tan- kiai sumirkčiojo ir vėl užsidėjo tamsius akinius.

– Dar mėgina pasislėpt, – prunkštelėjo senė ir, reikšmin- gai linguodama galvą, apsidairė. – Ragana...

Visi pritariamai tylėjo.

Troleibusas sustojo. Moteris išlipo laukan. Ūmai ją išpylė prakaitas. Kojos truputį drebėjo. Jautė, kaip visų išgalšti žvilgsniai, pervėrę apdulkėjusių langų stiklus, susminga jai į nugarą, tarsi ten būtų nupieštas taikinys. Dabar tau, raga- na, nulūš bato kulniukas arba, užkliuvus už šaligatvio ply- telės, negrakščiai dribtelėsi, viena kojine nusiners it juodos gyvatės oda, kitoje išsišieps didžiulė skylė (nors ši pora – paskutinė, o algą gausi tik po trijų savaičių), ligi kraujo nu- sibrozdsini delnus, akiniai nulėks po troleibuso ratais ir bus sutraiškyti, nutrūks rankinės pasaitėlis...

Ir tada ant grindinio išbyrės galybė mišlingų daikčių, kuriuos tu, ragana, vis žadi palikti namie, nes puikiausiai įsivaizduoji, ką pagalvos kiti juos apžiūrinėdami, kai pakliūsi į autokatastrofą. Negyvas kūnas jau gulės uždengtas balta marška, o jie iškratys tavo rankinę ir svetimais smalsiais pirštais čiupinės padžiūvusius kaštonus, mėlyną stiklinį rutuliuką, veidrodžio šukę, apčiulptą ir vėl suvyniotą į rožinį popierių ledinuką... Iš kur kiti gali žinoti, kad sudūlėjęs medžio gabalėlis melsvoje nosinaitėje – tai relikvija nuo Palaimintojo Jurgio Matulaičio karsto, kad rudi bekvapiai milteliai degtukų dėžutėje – tai smilkalai, kuriuos vienas tavo bičiulis gavo iš paties Dalai Lamos rankų, kad balta švelni skiautelė tavo užrašų knygutėje – anaipol ne tualetinis popierius ar servetėlė, o bambuko šerdis, padovanota to paties keliautojo... Kaip kitiems nesistebėti žalvarnio plunksnomis, su duonos trupiniais susimaišiusiais konfeti skritulėliais, užrašų knygelėje liūdinčiais bespalviais žiedlapiais, kaip kitiems suprasti, kodėl tarp tvarkingai surikiuotų telefonų numerių staiga raudonu rašalu pradedi rėkti: nebega-liu daugiau nebega-liu daugiau nebega-liu daugiau... Arba: nekenčiu nekenčiu nekenčiu nekenčiu nekenčiu ne ne ne... O kam, ragana, paskutiniame puslapyje, švelniu pieštuko brūkštelėjimu sušnabždi: „Aš myliu tave“. Kas beįmins didžiulio žuvies slankstelio, sutrauktos sidabro grandinėės, raudono auskarų, apkramtyto pieštuko galelio, apibrizgusio juodo kaspino, plastmasinio žydro kačiuko, baltų tablečių skritulėlių, olandiškų, itališkų, japoniškų monetų, geltonų vitaminų rutuliukų, aštriomis blakstienomis įrėmintos lėlės akies ir dar daug daug daug ko mišlę, jeigu tu...

Tačiau nieko neatsitiko. Troleibusas nuvažiavo. Kaip tik šioje stotelėje moteris ir ketino išlipti. Išsitraukė iš kišenės popieriaus skiautelę, perskaitė adresą ir kaipmat pastebėjo reikiamą namą. Įėjusi pro apsilupinęusias duris, kurios buvo daugybę sykių dažytos, perdažytos ir dabar jau priminė abstrakcionistinį paveikslą, moteris atsidūrė ilgame gelto- name koridoriuje. Ryžtingai juo nukaukšėjo. Sustojęs priešais baltą lentelę su mėlynomis raidėmis: UAB FREUDA. Pamanė – gal Fronda, bet tuoj pat prisiminė barzdotą psichoanalizės tėvo veidą. Vos girdimai pabeldė į smėlio spalvos duris.

– Prašom, – pasigirdo balsas, minkštas ir nelabai malonus, nelyginant pūkais aplipęs plastilino gabaliukas.

Moteris nedrąsiai įslinko vidun.

Kambarys buvo nedidelis. Vienintelį langą gobė rudo pliušo užuolaidos. Sienos buvo iškljuotos rusvais apmušalais su vos išžiūrimais gelsvų klevo lapų kontūrais. Ant jų kreivai kabėjo keturi nepakenčiamai prasti, aliejumi tapyti peizažai. Pasieniui rikiavosi žema odinė kušetė su baltu pagalviu, įdubęs išsėdėtas fotelis, pintas supamasis krėslas ir kėdė, nuo kurios ranktūrių buvo nusilupęs lakas. Kambario gale stovėjo popieriais užverstas stalas. Už jo, parėmusi galvą, stebėjosi stambi tamsiaplaukė moteris. Viršutinė jos veido dalis buvo beveik vyriška – aukštakaktė, tankiais beformiais antakiais, giliai ir arti viena kitos sudintomis vilkiškomis akimis. Apatinė – moteriška, švelni, minkštalūpė, su duobutėmis rausvuose skruostuose ir smakre, su dviem pagurkliais, kaip Rubenso drobėse, skęstančiais prašmatniuose mezginiuose. Ji visa buvo panaši į nevykusį fotorobotą.

– Laba diena, gerbiamoji. Jauskitės kaip namie. Sėskitės, kur jums patogiau. – Ji tvarkingai sudėliojo žodžius į tris sakinių krūveles.

– Laba diena.

Moteris raudonais drabužiais apsidairė, ir visi keturi pasienyje stovintys baldai jai pasirodė atgrasūs, kaip keturi nevalyvi vyrai, nešvankiais gestais kviečiantys sėsti sau ant kelių.

– Ir kuo gi jūs vardu? – pasiteiravo fotorobotas taip atargiai, tarsi mėgintų iškvosti kokią paslaptį.

– Viktorija, – sušnibždėjo moteris, kažkodėl per kilimą tykindama pirštų galiukais. – Visi mane vadina Vika.

– Tai sėskitės, Vika. Sėskitės, kur jums patogiau.

Vika pritūpė ant paties pinto krėslo kraštelio. Jau gailėjosi, kad čia atėjo. Darėsi liūdna.

– Vika, atsisėskit patogiau. Aš manau, mes ilgai kalbėsime. Ar ne? Tai klausau jūsų.

Vika giliai atsiduso ir atsilošė. Krėslas ėmė sūpuotis.

– Mane vadinkite Norma, – pasakė psichoanalitikė, profesionaliai pagavo Vikos žvilgsnį, luktelėjo, kol krėslas liausis sūpavęsis, ir tada, maloniai šypsodama, mestelėjo skvarbų žodžių zondą: – Na, tai kokios bėdos pas mane atvijo?

Vika atlošė galvą. Jos ilgu kaklu perbėgo keli mėšlungiai. Liūdesys augo. Moteris vėl atsisėdo ant paties krėslo kraštelio ir pajuto, kad susidraskė kojine. Pasirėmė alkūnėmis į kelius, padėjo smakrą ant sugniaužtų kumščių ir, iš padilbų žvelgdama į Normą, tarė gana įžūliai:

– Pasistengsiu be ilgų įžangų. Aš labai mylėjau vieną žmogų. Suprantat? Dabar jo nebėra. Aš noriu, tiesiog privalau jį užmiršti... Užmiršt, visiškai užmiršt, bet kokia kaina užmiršt. Ir man nieko neišeina. Žinau, kad net prasčiausiose

*„Savo romanuose aš visuomet bandau būti atvira, sąžininga ir nuoširdi. Mėginu savo skaitytojams parodyti, kad nebijotų nepažįstamų savo sielos gelmių ir kad jie netgi turėtų susidurti su tamsiausiais sielos užkampiais. Šis susidūrimas su žmogiškosios būties šešėliais ne visada malonus, tačiau, mano galva, absoliučiai būtinas kiekvienam individui. Šio tikslo aš visada siekiu kiekvienoje savo knygoje — ne tik „Raganoje ir lietuje“.
(Iš J. Ivanauskaitės interviu dtv leidyklai)*

„Per trumpą laiką romanas „Ragana ir lietus“, išleistas 1993 m., padarė Jurgą Ivanauskaitę garsiausia Lietuvos rašytoja...”

(Frankfurter Rundschau)

„1961 m. gimusios Ivanauskaitės kūryba [...] yra naujos laisvės, kuriai pasiryžusi jauna lietuvių literatūra, pavyzdys. Ji kaip joks kitas autorius ar jokia kita autorė nutolsta nuo lietuviškos realybės, net kai ši jos romanuose yra susijusi su dabartimi.”

(Frankfurter Allgemeine)

„Ivanauskaitė su savo „Ragana ir lietuimi“ įėjo į pasaulinę literatūrą.”

(Kommune)

„Ivanauskaitė patraukia savo pasakojimo stiliumi, kuria stiprių moterų paveikslus, nemenkindama ir vyrų, kurie vaizduojami kaip mylimieji, su savo silpnybėmis ir stiprybėmis, didingi ir griauinantys — labai žmogiški Dievo žmonės su žmogiškais troškimais.”

(Freitag 42)

„Ivanauskaitės romaną „Ragana ir lietus“ buvo leidžiama pardavinėti tik sekso prekių parduotuvėse (tai padarė romaną bestseleriu).”

(Guardian Books Review)

„Ivanauskaitės herojai — jauni menininkai, ieškantys gyvenimo prasmės ir trokštantys pakeisti visuomenę.”

(Frankfurter Allgemeine)

ISBN 9986-16-273-4

9 789986 162735

TYTO ALBA

www.tytoalba.lt

